

BASKENLAND STRANDEN, STERREN & BOSSEN

In het noorden van Spanje liggen drie bijzondere gebieden die nauw met elkaar verweven zijn. Baskenland, La Rioja en Navarra. Het wemelt er van de wijnhuizen, vergezichten, Michelinsterren en kunst en cultuur. Om in de stemming te komen geeft Anne van Ardanza alvast wat tips. Om te beginnen Baskenland, het bijzondere land waar natuur en cultuur een gelukkig huwelijk sloten.

TEKST EN FOTO'S ANNE MIDDELKAMP, ARDANZA REIZEN

Baskenland, de naam is bijna synoniem aan lekker eten. Van de ontelbare befaamde Michelinrestaurants tot de tongstrelende minikunstwerkjes op een stokbroodje, de pintxos. Maar naast al dat heerlijke eten valt er nog veel meer te ontdekken in dit groene en trotse land. Een van de grote trekpleisters is Bilbao, de stad van het Güggenheimmuseum. Dit spectaculaire bouwwerk van architect Frank Gehry staat symbool voor Bilbao's transformatie van industriële stinkstad tot Baskisch hoofdkwartier van de kunstwereld. Neem geen genoegen met een selfie buiten met Jeff Koons' bloemensculptuur Puppy. Binnen in het titanium schip is name-

lijk een indrukwekkende 20^e-eeuwse kunstcollectie te zien. En vergeet het restaurant erbij niet dat bekroond is met een Michelinster. Je bent hier immers in Baskenland.

De ziel van de stad

Een wandeling door de *zazpi kaleak*, Baskisch voor zeven straatjes, brengt je naar de ziel van deze heerlijke stad. Dit middeleeuwse web uit de tijd dat de stad 700 jaar geleden werd gesticht, is het echte Bilbao, donker en een beetje mysterieus. Vanuit je ooghoeken ontwaar je nog bijna de geesten van kooplieden en vissers die hier in vroeger tijden op en neer sjokten met hun handel. Vanaf het fraaie Plaza Nueva loop je in een paar

minuten naar een van de grootste overdekte markten van Europa, de Mercado de la Ribera. Achter de art-deco voorgevel uit 1929 gaat een gigantische levensmiddelenmarkt schuil van 10.000 vierkante meter. Het bruiert er dagelijks van de lokale bevolking en chef-koks die er hun inkopen doen. Onder de markt is een terras aan de kade met een mooi uitzicht over de rivier de Nervión: La Ribera Bilbao.

Kano of fiets?

De wachters van de zee, van vissers tot scheepsbouwers en de vrouwen die sardines in hun manden vervoerden, hebben altijd een belangrijke plaats ingenomen in de Baskische

cultuur. Wil je daar meer over weten? Ga dan naar het Itsasmuseum. De felrode hijskraan die ervoor staat wordt 'Karola' genoemd, naar verluiddit vernoemd naar de beeldschone vrouw die dagelijks langs de scheepswerven kwam. De riviermonding is altijd van levensbelang geweest voor de stad. Een erg leuke manier om de stad te verkennen is dan ook vanuit een kano! Vaar langs La Ribera markt, het stadhuis, het Arriaga theater en Güggenheim. Hou je meer van fietsen? Geen probleem! Langs de hele rivier zijn fietspaden aangelegd. Je kunt in een kleine drie kwartier helemaal tot aan het pittoreske vissersdorpje Getxo en de stranden Ereaga en Arrigunaga fietsen!

Culinair hoofdstad
 Hoewel je prima kunt eten in Bilbao wordt San Sebastián, Donostia in het Baskisch, gezien als de culinaire hoofdstad van Spanje. In en vlakbij San Sebastián vind je maar liefst 9 restaurants met een Michelinster. Arzak, Akelarre en Martin Berasategui hebben elk niet minder dan 3 sterren! Wij maak je ook erg blij met al de betaalbare en tongstrelende kunstwerkjes op een stokbroodje: pintxos de Baskische variant van de tapa. De stad aan de prachtige Comcha-baai is daarnaast beroemd vanwege de vele festivals zoals het internationale filmfestival. Een aanrader is ook een bezoek aan het culturele centrum Tabakalera, een voornamige tabaksfabriek en aan het prachtige Museo San Telmo, waar je meer te weten kunt komen over de bijzondere geschiedenis van Baskenland. Dit museum vind je in de Parte Vieja, de oude stad met nauwe straatjes, barokke kerken en klassieke pleintjes. Het kloppend hart van de

oude stad is Plaza de la Constitución, een mooi plein met huizen met oranje en blauwe luiken. De genummerde balkonnies zijn een overblijfsel uit de tijd dat het plein nog als siterenarena diende. Het plein wordt omringd door gezellige smalle straatjes met ontelbare barretjes waar pintxos verleidelijk op de toeg uitgesteld staan.

De mooiste stranden
 Dat San Sebastián onder de Spanjaarden de favoriete vakantiebestemming is, heeft veel te maken met de prachtige stranden. Een van de mooiste en elegantie van heel Spanje is Playa de la Concha. Langs dit majestueuze strand in de vorm van een halve maan loopt een chique promenade die vooral 's zomers erig levendig is. Maar ook het westelijker gelegen baaistrand Playa de la Ondarreta, dat uitkijkt op het eiland Santa Clara, is fijn. Een leuke excursie is de beklimming van de Monte

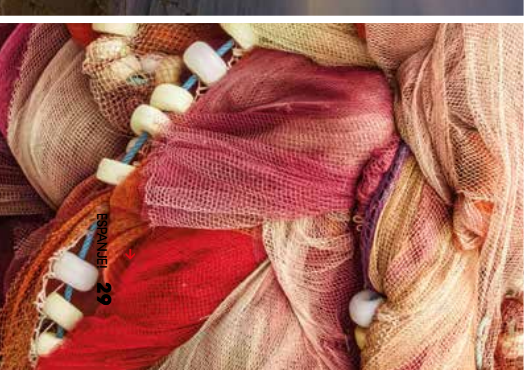
Igueldo. Het is een pittige, maar prachtige wandeling, maar je kunt ook gewoon met de kabelbaan. Eenmaal boven wacht je een schitterend uitzicht over de stad en de baaitjes en een onbollig prepatkje.

Wandelparadijs
 Baskenland is niet alleen ideaal voor stedentrips, maar ook voor natuurliefhebbers. Tussen Bilbao en San Sebastián ligt het wonderlijke fjord Urdabai. Het is de favoriete pleisterplaats van veel trekvogels maar ook surfers en suppers strijken hier neer. Aan de ene kant van de riviermonding ligt Elantxobe en aan de andere Bermeo. Beide vissersdorpen hebben een lange maritieme traditie en vieren feestten ter herinnering aan eeuwenlange geschillen over het eiland Izaro dat voor de kust ligt.

Vanaf de Kaap van Ogoño heb je een spectaculair uitzicht op de monding van de rivier de Oca. Rijd als je er toch bent even door naar San Juan de Gaztelugatxe, een van de Spaanse natuurwonderen en decor van Game of Thrones. Meer het binnenland in worden oeroude Baskische legendes levend gehouden in de uitgestrekte beukenwouden, de valleien en de kliffen van natuurpark Urkiola. Een ervan verhaalt van de grot op de berg Anboto waar de voorchristelijke Baskische godin Mari woonde. Je kunt in dit natuurgebied prachtige wandelingen maken. Vanuit Toki-Aia, het bezoekerscentrum, is het slechts 200 meter lopen naar de Urkiola-pas, op 700 meter. Even verderop, vanaf de top van de Saibigain op 946 meter hoogte, heb je een geweldig uitzicht over het park en de hoogste top, de berg Anboto met 1.337 meter. Een ander natuurgebied aan zee dat je niet mag missen is UNESCO Geopark van de Costa Vasca met spectaculaire fysischeformaties, kliffen en gesteentes van miljoenen jaren oud. Je leest meer over dit spectaculaire natuurgebied in editie 3 en 4 2022 van ESPANJE! ■

Lees
 TRIP

Lees meer over Baskenland in recente edities van ESPANJE! die je op de Vakantiebeurs met €3 korting kunt kopen. Je kunt ze ook bestellen via www.espanje.nl. Ook in Anne's blog www.ardanza.nl vind je leuke tips voor je bezoek aan Baskenland.

LA RIOJA & NAVARRA

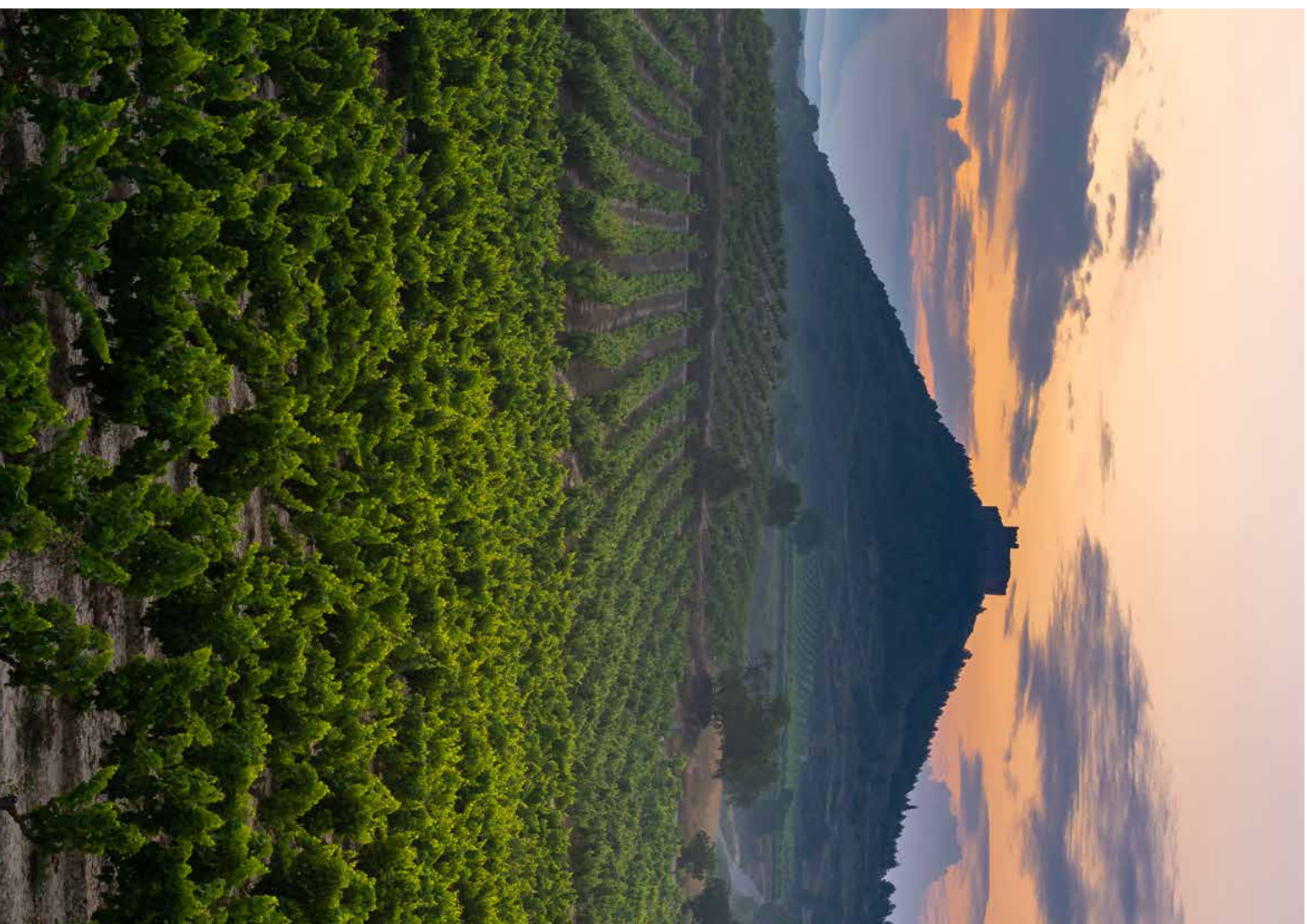
Camino

VAN

TEGENSTELLINGEN

Het Koninkrijk Navarra en de wijnstreek Rioja zijn verrassend gevarieerd. Van hoge toppen en uitgestrekte wouden met middeleeuwse dorpjes, ontelbare Romaanse kerkes, indrukwekkende kloven en de Camino de Santiago tot uitgestrekte wijnvelden. Beide regio's hebben een rijke geschiedenis, een voortreffelijke lokale keuken en befaamde wijnen. Dit is een gebied om op je gemak te verkennen.

TEKST EN FOTO'S: ANNE MIDDEKAMP ARDANZA REZEN

In het skivoord Ezcaray heb je het gevoel alsof je in de Alpen zit

We kennen allemaal de naam La Rioja, het is bijna synoniem aan wijn. In deze kleine regio vind je dan ook meer dan 500 wijnhuizen. Jonge wijnmakers maar ook eeuwenoude 'instutten', zoals La Rioja Alta S.A. met de bijzondere 'Viña Ardanza' (What's in a name...). En het grootste geheim van La Rioja: je kunt er op wintersport.

De rijke geschiedenis van La Rioja zie je vooral terug in San Millán de la Cogolla, UNESCO werelderfgoed aan de voet van de hoogste berg van La Rioja. Dit is de toeristische trekpleister van deze wijnregio. Dat komt vooral vanwege de befaamde kloosters waar het oudste boek is gevonden met aantekeningen in het Castiliaans maar ook in het Basken, de taal van de Basken. Dit dorp wordt daarom ook wel de 'Cuna del Castellano' genoemd, de wieg van het Castiliaans. Dit gebied staat trouwens bol van de religieuze plekken omdat hier een van de vele wegen naar Santiago langlopen, de Camino Frances. De hoofdstad Logroño en het dorp Santo Domingo de la Calzada zijn de belangrijkste stops aan dit traject van de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela.

Befaamde wijnhuizen

Maar La Rioja heeft niet als veel andere regio's van Spanje ook zijn eigen Puelo Boino. Een plek op deze lijst staat garant voor veel toerisme. In Laguarda kun je heerlijk door de onmurde oude stad kluieren en dan lunchen op het Plaza del Gaitero. Mooie monumenten zijn de Santa Maria de Los Reyes kerk en La Torre Abacial, met een spectaculair panoramisch uitzicht over de wijngaarden. In Rioja ben je natuurlijk toch ook vooral vanwege de wijn. In Laguarda kun je terecht bij de befaamde wijnhuizen El Fabulista en Ysios. Als wijnliefhebber mag je trouwens ook Elbeigo niet missen. Hier staat het meest exclusieve wijnhotel van Spanje. Marques de Riscal is ontworpen door de beroemde architect Frank Gehry, je weet wel, die van het Guggenheim Museum in Bilbao. Ook

Briones is een prachtig stadje met smalle, geplaveide straatjes, statige paleizen, ietwat met barozoenen versierde huizen en een fraai Plaza Mayor. Vanaf de overblijfselen van de oude muren van het fort buiten het stadje heb je een spectaculair uitzicht op de omgeving en de rivier de Ebro. In het lagergelegen deel van het dorp bevindt zich de parel in de kroon van Briones, het Viranco Museum van de Wijncultuur, beschouwd als het beste wijnmuseum ter wereld. San Vicente de la Sonsierra is nog zo'n charmant dorpje in La Rioja Alta met zijn stenen huizen en smalle straatjes in de traditionele stijl van deze regio. Je kunt omhoogklimmen naar de ruïnes van het fort van waar je een fabuleus uitzicht hebt op de rivier de Ebro, de middeleeuwse brug en de wijngaarden.

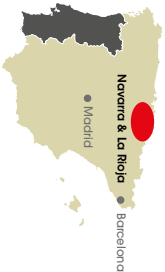
Skivoord met Michelinsterren

En dan het geheim van La Rioja, het 'skivoord' Ezcaray. Je hebt hier niet het gevoel of je in Zwitserland zit, met al die houten balkons met geraniums. Het beugdorpje staat bekend om zijn gastronomische aanbod. Wil je echt een keer iets speciaals? Ga dan naar El Portal de Echaurren van Francis Paniego. Deze chef kreeg maar liefst twee Michelinsterren voor zijn kookkunsten. De grootste attractie zijn de skipesters even buiten het dorp in Valdezcaray. Toegegeven, het zijn niet de beste en mooiste van Spanje, maar daar zijn de prijzen dan ook naar. Voor €20 huur je een dag skispullen en voor €29 krijg je er een dagpas bij. Ook in de rest van het jaar vieren ze hier het leven. In mei vinden de kleurrijke Fiestas De Santa Barbara plaats met een romerita naar de hermitage in de heuvels. Als je in juli gaat kun je naar het gerenommeerde jazzfestival dat hier als sinds 1977 wordt gehouden. De entree is gratis. Wordt het wintersport of zomerfestivals? Dat wordt nog moeilijk kiezen!

Uitgestrekte wouden

Het Koninkrijk Navarra is zo mogelijk nog gevarieerder dan La Rioja. In het zuiden heb je er de halfwoestijn

Bardenas Reales en in het noorden de hoge toppen en de uitgestrekte woonden. Op de grens tussen Frankrijk en Spanje ligt bijvoorbeeld de Selva de Irati. Het is een wonderbaarlijk berggebied met toppen tot 2.500 meter hoog, waar de rivier de Irati doorheen stroomt. De uitgestrekte wouden vormen een van de grootste en best onderhouden beuken- en sparrenbossen van Europa. Een immense, vrijwel ongerepte groene zone van bijna 17.000 haetare, waar vogels uit het hoge noorden graag langskomen als ze naar het zuiden trekken. Aan het begin van de herfst en in het voorjaar kun je hier wel twintig soorten roofvogels zien, maar ook kraanvogels, tortelduiven, coelavaars en kleinere vogels. Een mooie stop voor de lunch is pelgrimsoord Roncesvalles. Hier vond in 778 de slag van Roncesvalles plaats, de historische nederlaag van Karel de Grote, bezongen in het beroemde 'Chanson de Roland', het Roelandslied. Roncesvalles is nog steeds mythische plaats, met verschillende monumenten uit de 12e eeuw, zoals een gasthuis voor pelgrims.

Het klooster van Leyre

Ook in de Sierra de Leyre, een half uurje zuidelijker, worden oude mythes levend gehouden. Het klooster van Leyre is de grote trekpleister van dit gebied. Alleen de ligging van het klooster, met in de diepte het azuublauwe stuwmeer van Yesa, is al een plaatje. Dit monasterio speelde een cruciale rol in de geschiedenis van Navarra en veel koningen zijn er begraven. Het werd in de 11e eeuw gesticht door koning Sancho III, bijgenaamd de Grote. Hij zorgde er door de verovering van delen van Castilië en Baskenland voor dat zijn koninkrijk het grootste christelijke rijk van heel Spanje werd. Eeuwenlang had dit Benedictijnenklooster grote invloed op het culturele, politieke en godsdienstige leven in Navarra. In 1835 werd het klooster echter gesloten en raakte het steeds meer in verval. Hoewel de grote historische waarde erkend

werd, werd pas in 1945 een begin gemaakt met restauraties. Negen jaar later keerden de benedictijnen er weer terug. Zij zorgen er nu voor dat alles reilt en zeilt in het klooster.

Spectaculaire kloven

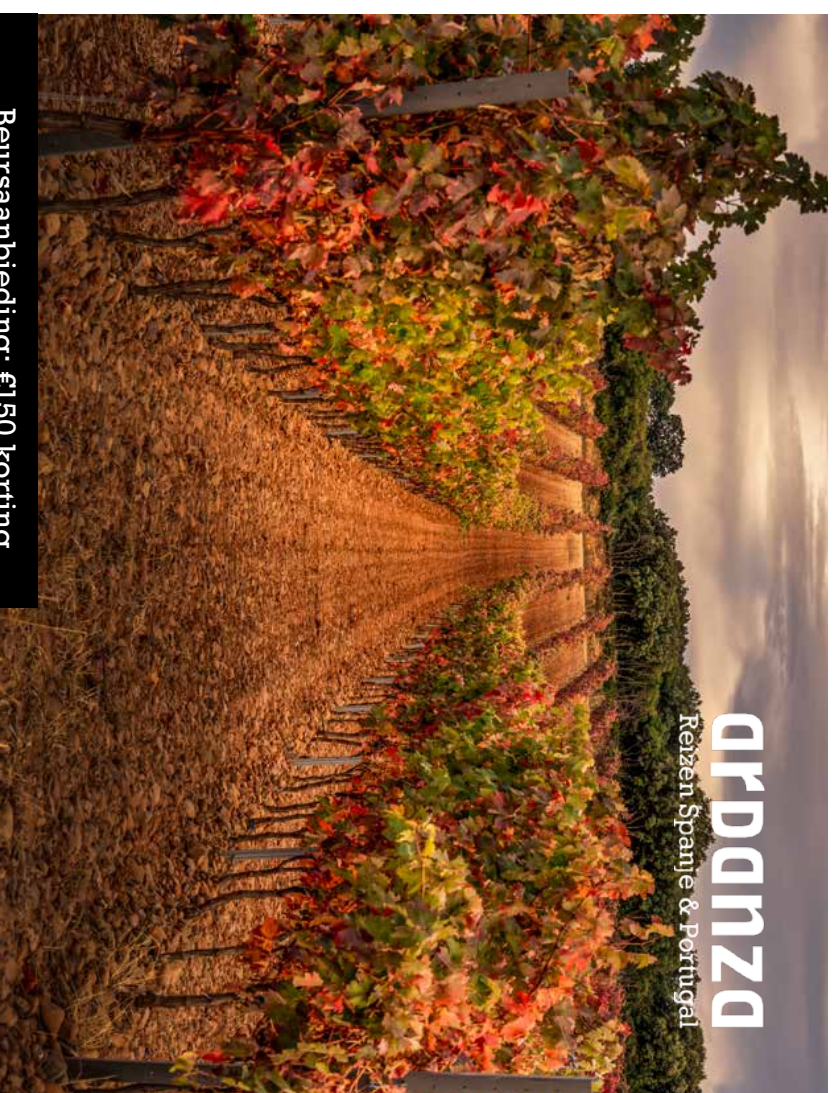
Op een kwartierje rijden van het klooster kun je wandelen in de spectaculaire kloof Foz de Lumbier, met wanden tot wel 150 meter hoog. Ook het iets noordelijker gelegen Foz de Arbayun is spectaculair. De hoge beboste rotsen met in het midden de rivier de Salazar vormen een paradijs voor gieren, valken, lammergieren, others, vossen, wilde zwijnen en reebokken. Ook Olive heeft zijn schoonheid aan een koning te danken. Koning Garcia Ramirez gaf Olive in 1147 privileges waardoor het een marktsaad en militair steunpunt werd. Al spoedig werd Olive een welvarende handelsstad die regelmatig werd bezocht door de koningen van Navarra, die hier in hun eigen Palacio Real konden slapen. Om te voorkomen dat Napoleon het paleis zou veroveren werd het begin 19e eeuw in de fik gestoken. Gelukkig werd het in 1925 gerestoreerd en nu is er een parador gevestigd, een chic satsathotel.

Halfwoestijn Bardenas Reales

Als je verder doortrekt naar het zuiden, kom je ineens in een compleet andere wereld terecht. Het Parque Natural de las Bardenas Reales is namelijk een uitgestrekte halfwoestijn. De flora en fauna van dit natuurpark doet eerder denken aan die van de Afrikaanse woestijn dan aan die van de rest van Navarra. Een goed uitgangspunt is de Monte Yugo (988 meter) bij de gelijknamige kapel, die te bereiken is vanaf het dorp Arguedas. Nemen je verrekijker vooral mee want je kunt hier adelaars, gieren, uilen, grote trappen, vossen, wilde katten, genetatten, amfibieën en reptielen spotten tussen struikgewas, salsaplanten, brakke grond en velden met espartgrass.

Reis TIPS

Een bezoek aan La Rioja en Navarra is goed te combineren met een stedentrip naar Zaragoza of San Sebastián

ARDANZA
Reizen Spanje & Portugal

Beursaanbieding: €150 korting

Individuele rondreis Baskenland, La Rioja & Navarra 13 dagen

Logroño – Haro – Bardenas Reales – Olive – Pamplona – Puente la Reina – Foz de Lumbier – Selva de Irati – Urdabai – Bilbao & San Sebastián

Deze Ardanza rondreis brengt je naar drie bijzondere gebieden in Noord-Spanje die geografisch en historisch verwoven zijn qua cultuur, geschiedenis, taal, culinaire tradities en door de pelgrimsroute naar de Santiago de Compostela. Een heerlijke reis door glooiende wijngaarden, bossen, bergen en naar de halfwoestijn Bardenas Reales. De overnachtingen zijn in bijzondere, kleine hotels die we zorgvuldig geselecteerd hebben. Alle hotels zijn rustig gelegen in of nabij een klein dorpje en midden in de mooiste natuurgebieden.

Vermeld op het aanvraagformulier code 2023/03beurs.
Deze actie is geldig voor boekingen v/m 31 maart 2023.
Kijk voor meer informatie op www.ardanza.nl of bel 035 691 22 75

